

Statens vegvesen

Vedlegg 1 – Høringsnotat

Høring om forslag til forskrift om endring i forskrift 25. januar 1990 nr. 92 om bruk av kjøretøy, forskrift 1. april 1974 nr. 3 om trafikktrygd, forskrift 14. februar 2018 nr. 230 om gebyr for uforsikret motorvogn samt forskrift 26. mars 2021 om gebyr for visse overtredelser av vegtrafikklovgivningen.

Trafikant og kjøretøy
Kjøretøy
8. juni 2021
Vår ref.: 21/101057

Innhold

1. Innledning	4
2. Bakgrunn for forslaget.....	5
2.1 Avgrensning av ordningen	6
3. Gjeldende rett.....	7
3.1. Registreringsplikt	7
3.2. Midlertidig avregistrering	7
3.3. Unntak fra midlertidig avregistrering.....	8
3.4. Oppbevaring av kjennemerker	9
3.5. Sanksjoner ved bruk av avregistrert kjøretøy	9
4. Andre nordiske land	10
4.1. Fremgangsmåte ved avregistrering.....	10
4.2. Statistikker over misbruk.....	10
4.3. Sanksjoner.....	11
5. Nærmere om forslag til forskriftsendring	11
5.1. Innledning	11
5.2. Midlertidig avregistrering uten innlevering av kjennemerker	12
5.3. Unntak fra hovedregelen om midlertidig avregistrering.....	18
5.4. Avvikle dagens ordning med oppbevaring av kjennemerker ved trafikkstasjonene	22
5.5. Andre språklige regelverksendringer ifbm. endringen	26
6. Håndheving, kontroll og sanksjoner	29
6.1. Håndheving	29
6.2. Kontroll	29
6.3. Sanksjoner.....	31
7. Andre regelverksendringer som bør gjennomføres etter innføring av beskrevet ordning	35
7.1. Vegtrafikkloven § 17	35
7.2. Bilansvarslova § 19.....	35
8. Økonomiske og administrative konsekvenser	37
8.1. Statens vegvesen	37
8.2. Trafikkforsikringsforeningen og forsikringselskaper.....	37
8.3. Kjøretøyforhandlere.....	37
8.4. Private	38

8.5. Samfunnet	38
8.6. Vegdirektoratet	38
8.7. Rutiner	38
9. Forslag til endringsforskrift	39

Høringsnotat – Forslag til forskrift om endring i forskrift 25. januar 1990 nr. 92 om bruk av kjøretøy, forskrift 1. april 1974 nr. 3 om trafikktrygd, forskrift 14. februar 2018 nr. 230 om gebyr for uforsikret motorvogn samt forskrift 26. mars 2021 om gebyr for visse overtredelser av vegtrafikklovgivningen.

1. Innledning

Statens vegvesen fremmer med dette forslag om å innføre en ordning der kjennemerkene forblir påmontert kjøretøy ved frivillig midlertidig avregistrering.

Forslaget medfører endringer i forskrift 25. januar 1990 nr. 92 om bruk av kjøretøy (bruksforskriften), forskrift 1. april 1974 nr. 3 om trafikktrygd, forskrift 14. februar 2018 nr. 230 om gebyr for uforsikret motorvogn samt forskrift 26. mars 2021 om gebyr for visse overtredelser av vegtrafikklovgivningen (gebyrforskriften).

Vegdirektoratet er forskriftsmyndighet for forskrift om bruk av kjøretøy jf. delegeringsvedtak 24. november 1980 nr. 1 og for forskrift om gebyr for uforsikret motorvogn jf. delegeringsvedtak 4. januar 2018 nr. 12.

Samferdselsdepartementet er vedtaksmyndighet for forskrift om trafikktrygd og forskrift om gebyr for visse overtredelser av vegtrafikklovgivningen.

Forslaget innebærer en fullstendig omlegging av ordningen med registrering av kjøretøy der kjennemerkene ikke lenger skal være en indikasjon på hvorvidt kjøretøyet er av- eller påregistrert.

Hovedpunktene i forslaget er å

- Innføre muligheten for å avregistrere kjøretøy uten å avmontere kjennemerkene
- Knytte muligheten for av- og påregistrering av kjøretøy til part i saken, dvs. kjøretøyets eier
- Sette grenser for hvor hyppig eier kan gjennomføre av-/påregistrering
- Fjerne ordningen med administrativ avregistrering
- Avvikle kjennemerkelagre
- Makulere kjennemerker ved tvungen avregistrering
- Innføre sanksjoner ved misbruk

Ikrafttredelse er avhengig av at systemendringene som må på plass for å innføre ordningen, og er derfor ikke nærmere presisert enn foreslått i 2022.

2. Bakgrunn for forslaget

Frivillig avregistrering uten innlevering av kjennemerker er et tiltak i Statens vegvesens arbeid med regjeringens digitaliseringsstrategi for offentlig sektor der målet er å gi en enklere hverdag for innbyggere, næringsliv og frivillig sektor gjennom bedre tjenester, mer effektiv ressursbruk i offentlige virksomheter og legge til rette for produktivitetsøkning i samfunnet.¹ Som det fremgår i samfunnsøkonomisk analyse foretatt av Metier OEC, se vedlegg 4, medfører ordningen store tidsbesparelser for enkeltpersoner når de ikke lenger må møte opp ved en trafikkstasjon for å avregistrere kjøretøyet sitt. Videre medfører ordningen både tids- og plassbesparelser for Statens vegvesen. Ved videreutvikling vil også kjøretøyforhandlere som bruker Statens vegvesens system for registrering av kjøretøy spare mye tid når de ikke lenger behøver å avmontere kjennemerkene for å montere prøveskilt ved prøving av kjøretøy.

Ordningen legger grunnlaget for en vesentlig økning i grad av digitalisering på Statens vegvesens kjøretøyregistreringsområde, og bidrar på den måten til økt effektivisering.

Innføring av frivillig avregistrering uten innlevering av kjennemerker er videre en forlengelse av innføringen av Trafikkforsikringsavgiften (01.01.18) som hadde som formål at avgifter bare skal betales når kjøretøyet er påregistrert, og innføring av gebyr for uforsikret motorvogn (01.03.18) som hadde som formål å sikre at kjøretøy som er i bruk har forsikring. Begge disse ordningene går i retning av at det er avgiftsmessig riktigere at kjøretøyeier betaler for tid brukt på vei. For at dette skal være gjennomførbart, må det på plass en enkel ordning for av- og påregistrering av kjøretøy for kjøretøyeier.

Historisk sett har kjennemerker på kjøretøy vært et bevis på at kjøretøyet er registrert og at alle forhold ved kjøretøyet er i orden. I dag representerer kjennemerkene imidlertid kun et øyeblikksbilde som viser at alle forhold var i orden da kjøretøyet ble førstegangsregistrert eller registrert på ny eier. Et eksempel på dette er at kjøretøyeier kan benytte seg av angremsloven når det kommer til forsikringen, og på den måten ha et uforsikret kjøretøy dagen etter kjøretøyet har fått kjennemerker som et synlig bevis på at alle forhold er i orden. Kjøretøyeier kan deretter bruke kjøretøyet med manglende forsikring eller et bruksforbud med begjæring om avregistrering av andre årsaker uten at dette får nevneverdige konsekvenser før vedkommende blir stoppet i kontroll og eventuelt avskiltet. Man kan altså ikke legge til grunn at kjennemerke i seg selv er et bevis på at forhold ved kjøretøyet er i orden.

Videre gir også bruk av falske kjennemerker et uriktig inntrykk av at alle forhold ved kjøretøyet er i orden. Dette taler for andre typer kontroller med at kjøretøyet har alle forhold i orden, enn kun å se at det er påmontert fysiske kjennemerker.

De siste års utvikling gjør at man ved bruk av digitale løsninger straks får oppdatert informasjon om kjøretøyet ved kontroll. Ved innføringen av en ordning med frivillig avregistrering uten innlevering av kjennemerker er det derfor viktig å ha gode, målrettede

¹ Kommunal- og moderniseringsdepartementet: «Én digital offentlig sektor: Digitaliseringsstrategi for offentlig sektor 2019–2025 s.7

kontroller med sanksjoner som viser alvorligheten av overtredelse. Dette sett i sammenheng med at kjøretøykontrollene stadig blir mer automatiske, medfører at det er tatt en vurdering om at tiden er moden for å innføre en ordning der kjennemerkene forblir på kjøretøyet ved frivillig midlertidig avregistrering.

En naturlig konsekvens av å innføre frivillig avregistrering uten innlevering av kjennemerker er også å avvikle ordningen med lagring av kjennemerker. Per i dag blir kjennemerker oppbevart i minst 6 måneder etter innlevering til en trafikkstasjon. Dette opptar mye plass i Statens vegvesens lokaler og er verdsatt til en årlig utgift på kr 2 352 100.² En avvikling av kjennemerkelagrene vil gi en betydelig årlig besparelse på 90 %³ selv om det opprettholdes kjennemerkelagre for enkelte kjennemerker. Forslaget nedenfor innebærer derfor også en avvikling av Statens vegvesens kjennemerkelager, se mer dette i punkt 5.4.

Som en følge av at kjennemerkelagrene ved trafikkstasjonene avvikles og det kun skal være enkelte spesielle kjennemerker som kan oppbevares, tvinger det seg frem en endring i hvordan Statens vegvesen fremover skal behandle kjennemerker for kjøretøy som blir avskiltet ved kontroll. Forslaget omhandler derfor også et forslag om at kjennemerker skal makuleres når et kjøretøy som ikke har alle forhold i orden blir stoppet i kontroll og får kjennemerkene inndratt. Se mer om dette i punkt 5.4.4.

2.1 Avgrensning av ordningen

Avregistrering av kjøretøy deles inn i to hovedkategorier; midlertidig avregistrering og endelig avregistrering. Midlertidig avregistrering kan deretter deles inn i to underkategorier; frivilling og tvungen avregistrering. Frivillig avregistrering er når eier av kjøretøyet selv velger å avregistrere kjøretøyet, mens tvungen avregistrering er når politiet, Tolletaten eller Statens vegvesen inndrar kjennemerker til kjøretøy som har bruksforbud.

Endelig avregistrering gjelder når kjøretøyet i utgangspunktet ikke skal registreres igjen og deles inn i underkategoriene vraket og utført fra landet:

Midlertidig avregistrering

Frivillig

Tvungen

Endelig avregistrering

Vraket

Utført fra Norge

² Samfunnsøkonomisk analyse foretatt av Metier OEC, se vedlegg 4.

³ Samfunnsøkonomisk analyse foretatt av Metier OEC, se vedlegg 4.

Forslaget som følger er avgrenset til midlertidig avregistrering frivillig initiert av kjøretøyets eier.

3. Gjeldende rett

3.1. Registreringsplikt

Etter gjeldende regelverk, er det ikke tillatt å bruke registreringspliktig kjøretøy uten at det er registrert på eieren og utstyrt med kjennemerke, jf. lov 18. juni 1965 nr. 4 om vegtrafikk (vegtrafikkloven) § 15 første ledd

«§ 15 Registrering av motorvogn.

Motorvogner skal registreres. (..)»

Jf. bruksforskriften § 2–6 første ledd.

«§ 2–6. Registreringsplikt

(1) Registreringspliktig kjøretøy skal ikke brukes eller bli tillatt brukt uten å være registrert på eieren og utstyrt med vognkort og kjennemerke.»

3.2. Midlertidig avregistrering

Bruksforskriften skiller mellom midlertidig og endelig avregistrering. Midlertidig avregistrering kan være frivillig eller tvungen.

«§ 2–31. Vilkår for midlertidig avregistrering

Kjøretøyet anses midlertidig avregistrert når

a) kjennemerkene leveres til Statens vegvesen,

b) politiet, tollvesenet eller Statens vegvesen inndrar kjennemerkene,

c) kjøretøyet er avmerket som avregistrert i Kjøretøyregisteret og kjennemerkene oppbevares av en annen part i medhold av avtale med Statens vegvesen,

d) kjennemerkene er inndratt som følge av vedtak om bruksforbud og inndragning av kjennemerkene skjer med hjemmel i vegtrafikkloven § 36 nr. 3, og/eller bilansvarslova § 19 jf. forskrift om trafikktrygd mv. § 7, anses avregistreringen for å være midlertidig, jf. direktiv 2000/53/EF, eller

e) kjennemerkene innleveres frivillig som følge av vedtak om bruksforbud.»

Den midlertidige avregistreringen er frivillig når kjennemerkene leveres til Statens vegvesen, kjøretøyet er avmerket som avregistrert i Kjøretøyregisteret og kjennemerkene oppbevares

av en annen part i medhold av avtale med Statens vegvesen eller kjennemerkene innleveres frivillig som følge av vedtak om bruksforbud jf. bruksforskriften § 2–31 bokstav a, c og e.

Frivillig avregistrering kan for eksempel være ønskelig for kjøretøy som bare benyttes i deler av året, eller dersom eier i perioder ikke har behov for å bruke kjøretøyet, som for eksempel ved lengre opphold i utlandet.

Midlertidig avregistrering er tvungen når politiet, Tolletaten eller Statens vegvesen inndrar kjennemerkene, eller når kjennemerkene er inndratt som følge av vedtak om bruksforbud og inndragning av kjennemerkene skjer med hjemmel i vegtrafikkloven § 36 nr. 3, og/eller bilansvarslova § 19 jf. forskrift om trafikktrygd mv. § 7, jf. bruksforskriften § 2–31 bokstav b og d.

3.3. Unntak fra midlertidig avregistrering

I § 2–32 er det hjemlet visse unntak fra hovedregelen om at kjennemerkene må innleveres for at kjøretøyet skal midlertidig avregistreres:

«§ 2–32. Unntak fra vilkår for midlertidig avregistrering

1) Statens vegvesen kan ved enkeltvedtak gjøre unntak fra bestemmelsen i § 2–31 bokstav a og midlertidig avregistrere kjøretøyet når

a) det ikke foreligger et nytt vedtak om eierskifte,

b) eier inngir informasjon om en ny eier av kjøretøyet og

c) eier har gjort det som er rimelig å forvente for å dokumentere eierskifte.

Avregistreringen av kjøretøyet skal tilbakedateres til søknadstidspunktet, med mindre tidligere eier dokumenterer å ha vært i kontakt med offentlig instans på et tidligere tidspunkt.

(2) Statens vegvesen kan ved enkeltvedtak gjøre unntak fra bestemmelsen i § 2–31 bokstav a og midlertidig avregistrere kjøretøyet når

a) det ikke foreligger et nytt vedtak om eierskifte,

b) eier ikke kan inngi informasjon om en ny eier av kjøretøy og

c) eier har gjort det som er rimelig å forvente for å dokumentere at vedkommende ikke lenger er i besittelse av kjøretøyet.

Avregistreringen av kjøretøyet skal tilbakedateres til søknadstidspunktet, med mindre tidligere eier dokumenterer å ha vært i kontakt med offentlig instans på et tidligere tidspunkt.

(3) Statens vegvesen kan ved enkeltvedtak gjøre unntak fra bestemmelsen i § 2–31 bokstav a og midlertidig avregistrere kjøretøyet når

a) det ikke foreligger et nytt vedtak om eierskifte,

b) det foreligger særlig tungtveiende grunner og

c) forholdet ikke kan behandles etter første eller andre ledd.

Med særlig tungtveiende grunner forstås bl.a. at kjøretøyet er ført ut av landet uten at innlevert melding om eierskifte er lagt inn i Kjøretøyregisteret og uten at kjennemerke er innlevert. Avregistreringen av kjøretøyet skal tilbakedateres til søknadstidspunktet, med mindre tidligere eier dokumenterer å ha vært i kontakt med offentlig instans på et tidligere tidspunkt.»

Bestemmelsen ble innført i 2015 og var en kodifisering av praksis. Bakgrunnen for bestemmelsen er at det skal være mulig for kjøretøyeier, som av ulike årsaker ikke lenger er i besittelse av kjøretøyet sitt, å avregistrere det og på den måten slippe at det påløper avgifter på ubestemt tid.

3.4. Oppbevaring av kjennemerker

Etter bruksforskriften § 2–9 sjettede ledd plikter Statens vegvesen å oppbevare innleverte og inndratte kjennemerker i seks måneder.

«§ 2–9. Kjennemerke

6) Innlevert eller inndratt kjennemerke oppbevares av Statens vegvesen i 6 måneder»

3.5. Sanksjoner ved bruk av avregistrert kjøretøy

Per i dag har Statens vegvesen kun mulighet til å anmelde avregistrerte kjøretøy som påtreffes langs vei med hjemmel i vegtrafikkloven § 31 første ledd. Politiet følger opp anmeldelsene med forelegg overfor fører. Statens vegvesen har ikke myndighet til å ilegge forelegg.

Vegtrafikkloven § 31:

«§ 31. Alminnelige straffebestemmelser

Den som forsettlig eller uaktsomt overtrer bestemmelser gitt i eller i medhold av denne lov, straffes med bøter eller med fengsel inntil ett år, dersom forholdet ikke går inn under strengere straffebud. På samme måte straffes overtredelse av vilkår i enkeltvedtak i medhold av denne lov og brudd på forbud etter §§ 35 og 36. Forsøk straffes ikke, med unntak for § 22 første ledd. Den som ved bruk av motorvogn uaktsomt volder betydelig legemsskade eller en annens død, straffes etter straffeloven § 280 eller § 281.

(...)»

4. Andre nordiske land

Ordningen med frivillig avregistrering uten innlevering av kjennemerker er innført i Sverige og Finland. Statens vegvesen har vært i kontakt med de respektive myndighetene for å høste erfaringer derfra.

4.1. Fremgangsmåte ved avregistrering

Både i Sverige og Finland beholdes altså kjennemerkene på kjøretøyet ved avregistrering og myndighetene i de respektive landene har ikke lagringsordning for kjennemerker.

I Sverige har kjøretøyeier flere ulike alternativer for å avregistrere kjøretøyet. Avregistrering kan gjennomføres ved en nettløsning, applikasjon til smarttelefon eller skriftlig på vognkort del 1 som sendes til Transportstyrelsen.

Finland har en løsning der kjøretøyeier kan avregistrere kjøretøyet i en nettløsning. Alternativt kan kjøretøyet avregistreres ved personlig oppmøte hos et forsikringselskap eller hos et kjøretøyinspeksjonssted som utfører registrering.

4.2. Statistikk over misbruk

Følgende statistikk er etterspurt:

- 1) bruk av avregistrert kjøretøy på vei,
- 2) hvorvidt det har skjedd en økning i antall kjøretøy på veien som mangler ansvarsforsikring eller som ikke er i forsvarlig stand, og
- 3) hvorvidt det har vært en økning i forsikringsutbetalinger etter ulykker med avregistrerte kjøretøy

Fra Sverige slås det fast at det forekommer at kjøretøy brukes til tross for at de er avregistrert, imidlertid finnes det ingen statistikk over omfanget. Svenske myndigheter har ikke oversikt over antall kjøretøy som benyttes uten ansvarsforsikring eller i uforsvarlig stand. Videre finnes det ingen statistikk som kan gi informasjon om en eventuell økning i forsikringsutbetalinger.

Finland benytter kjennemerkeskanner som leser kjennemerker opp mot en database drevet av kjøretøymyndighetene for å avdekke kjøretøy som ikke skal brukes på veien. I 2015 informerte politiet myndighetene om cirka 1 600 kjøretøy som ble brukt ulovlig, noe som utgjør mindre enn 1 % av alle skannede kjøretøy. Når det gjelder bruk av kjøretøy uten ansvarsforsikring mv, opplyser finske myndigheter at de ikke har opplevd en økning etter

innføring av en ordning der kjennemerkene er påmontert kjøretøyet ved avregistrering. Av alle kjøretøy som skannes av politiet, er cirka 2 % uten gyldig periodisk kjøretøykontroll. Om en eventuell økning i forsikringsutbetalinger, skriver de at ulykker har betydning overfor kjøretøyeiernes forsikringspremier.

4.3. Sanksjoner

Fra Sverige opplyses det at den eneste sanksjonen for bruk av avregistrert kjøretøy, er et forelegg på 1000 SEK.

Hvis avregistrert kjøretøy brukes på vegen i Finland, vil politiet konfiskere kjennemerkene og vognkortet, samt gi forelegg for overtredelsen. For kjøretøy som er pålagt kjøretøyskatt, blir kjøretøyskatt debitert som restskatt for perioden kjøretøyet har blitt brukt. Videre blir en tilleggsskatt lagt til kjøretøyskatten som straff. Tilleggsskatten utgjør kjøretøyskatten for 12 måneder, multiplisert med fem, og med et minimum på 1000 euro. Skatten er kjøretøy-spesifikk, og bruk av kjøretøyet er forbudt så lenge det foreligger utestående skatteinnbetalinger.

5. Nærmere om forslag til forskriftsendring

5.1. Innledning

Forslaget om frivillig avregistrering uten innlevering av kjennemerker innebærer at kjøretøy i de fleste tilfeller skal beholde kjennemerkene på, uavhengig av om kjøretøyet er påregistrert eller avregistrert. Forslaget er som tidligere nevnt begrenset til frivillig midlertidig avregistrering.

Som ledd i regjeringens digitaliseringsstrategi for offentlig sektor innebærer forslaget at førstevalget for avregistrering etter ordningen er digitalt ved at kjøretøyeier kan logge seg inn i en selvbetjeningsløsning på www.vegvesen.no/dinside for å få en oversikt over hvilke kjøretøy vedkommende eier. Der kan eier velge hvilket kjøretøy som skal av- eller påregistreres. Som offentlig aktør må Statens vegvesen opprettholde et tilbud også for ikke-digitale eiere av kjøretøy så også de har mulighet til å av- og påregistrere kjøretøyene sine. Forslaget er derfor at ikke-digitale eiere kan møte opp ved en trafikkstasjon for å få av- eller påregistrert kjøretøyet sitt, også da uten å levere inn kjennemerkene.

Når kjøretøyeier får en enkel måte å avregistrere egne kjøretøy på, faller behovet for unntaksregelen i bruksforskriften § 2-32 om administrativ avregistrering bort, og denne er derfor foreslått fjernet.

Videre er en del av ordningen at kjennemerkelagre ved trafikkstasjonene avvikles. Oppbevaring av kjennemerker tar mye plass hos Statens vegvesen, og det er mye jobb med administrasjon av kjennemerkelagrene. For å få gjennomført avviklingen er det derfor en

konsekvens av dette at Statens vegvesen også fremmer et forslag om at kjennemerker skal makuleres ved tvungen avregistrering på vei.

Tvungen avregistrering er når kjennemerkene blir inndratt av politiet, Tolletaten eller Statens vegvesen. I disse tilfellene er forslaget altså at i stedet for at kjennemerkene oppbevares ved en trafikkstasjon inntil 6 måneder som i dag, at de makuleres når det er avmerket i Kjøretøyregisteret at kjøretøyet er avregistrert.

En viktig del av å innføre en slik ordning der kjennemerkene forblir på kjøretøyet også når det er avregistrert, er at det ved innføring er på plass tydelige sanksjoner dersom avregistrerte kjøretøy benyttes på vei. Det er viktig i så stor grad som mulig å forebygge at kjøretøyeier eller andre som har kjøretøyet til disposisjon tar det i bruk når det er avregistrert. Statens vegvesen foreslår derfor å innføre et gebyr for bruk av avregistrert kjøretøy. Et viktig moment er at når et kjøretøy blir avregistrert så stoppes forsikringen automatisk, noe som innebærer at avregistrerte kjøretøy i de fleste tilfeller ikke vil være forsikret. Dette medfører at gebyret er foreslått forholdsvis høyt, som et ledd i å virke avskrekkende på kjøretøyeier som vurderer å ta i bruk avregistrert kjøretøy.

Ut over disse hovedpunktene er det foreslått enkelte endringer i forskriftene som er av ren språklig art når kjennemerkene ikke lenger skal innleveres ved frivillig avregistrering.

5.2. Midlertidig avregistrering uten innlevering av kjennemerker

5.2.1. Digitalt førstevalg for av- og påregistrering

Ved innføring av ordningen vil frivillig av- og påregistrering som hovedregel foretas av kjøretøyeier(e) i en selvbetjeningsløsning på www.vegvesen.no/dinside. Eier logger seg inn på vanlig måte via ID-porten med sikkerhetsnivå 4, noe som vil bidra til å forebygge misbruk av ordningen, samt ivareta sikkerhet og sporbarhet for eier. I selvbetjeningsløsningen kan eier enkelt velge hvilket kjøretøy vedkommende ønsker av- eller påregistrert. Det er ingen ytterligere vilkår for å avregistrere kjøretøy enn at eier selv ønsker det. For å kunne påregistrere kjøretøy må vilkår i bruksforskriften § 2-29 første ledd være oppfylt. Se mer om dette nedenfor i 5.2.4.

I tillegg til en digital løsning må Statens vegvesen som offentlig organ også sørge for at ikke-digitale borgere har en mulighet for å av- og påregistrere sine kjøretøy. Det kan være flere grunner til at enkelte ikke er digitale, enten om det er frivillig eller fordi de ikke kan benytte seg av ID-porten med sikkerhetsnivå 4. Forslaget innebærer derfor at det legges til rette for at ikke-digitale borgere kan møte opp ved en trafikkstasjon for av- eller påregistrering av sine kjøretøy. Kjøretøyeier må da levere en bekreftelse på at kjøretøyet ønskes av- eller påregistrert, og vise ID. For påregistrering må også ytterligere vilkår for påregistrering være oppfylt. Grunnen til at vi foreslår et ID-krav ved av- og påregistrering ved fysisk oppmøte, er at vi ønsker å sikre oss at den som av- eller påregistrerer kjøretøyet er kjøretøyet eier, eventuelt noen med fullmakt fra kjøretøyet eier til å av- eller påregistrere kjøretøyet. I den digitale løsningen må eier logge seg inn på sikkerhetsnivå 4, det er ikke ønskelig å unngå kravet om at vi skal sikre oss at det er eier som foretar

registreringshandlingen ved å velge bort selvbetjeningsløsningen. Det er videre i tråd med reglene som ble innført i 2019 om legitimasjonsplikt ved eierskifte, og forvaltningslovens regler om parter.

Oppmøte for de ikke-digitale innebærer ikke en innlevering av kjennemerkene, det skal kun være innlevering av en skriftlig søknad om avregistrering av kjøretøy.

5.2.2. Hvem kan avregistrere

Per i dag er det ingen krav til hvem som leverer kjennemerker for et kjøretøy og dermed sørger for at det blir avregistrert. Ved påregistrering av kjøretøyet må en rekke vilkår i bruksforskriften § 2–29 første ledd være oppfylt (bl.a. må forsikring være på plass og avgifter må være betalt). Kravene til påregistrering er foreslått videreført i ny ordning med frivillig avregistrering uten innlevering av kjennemerker, se mer om dette i punkt 5.2.4.

En avregistrering av et kjøretøy er etter forvaltningsloven § 2 et enkeltvedtak i det det gir rettigheter/plikter til en eller flere bestemte personer; en avregistrering av kjøretøyet innebærer at det ikke lenger er anledning til å ta kjøretøyet lovlig i bruk. Kjøretøyets forsikring blir automatisk sagt opp idet kjøretøyet avregistreres, og fra 1. mars 2018 ble det innført et gebyr på forsikringspliktige kjøretøy som er påregistrert men ikke forsikret. Det kan med andre ord få store konsekvenser å avregistrere et kjøretøy.

Ved innføring av en ny ordning der det ikke lenger er mulig for kjøretøyeier å visuelt kontrollere om kjøretøyet har blitt avregistrert, er det derfor naturlig å vurdere å stille krav til hvem som kan få innvilget avregistrering av et kjøretøy. Statens vegvesen foreslår å innføre et krav om at det kun er partene i saken som kan få innvilget avregistrering av kjøretøyet. I en avregistreringssak er det eier og eventuell medeier som er parter da det er disse avgjørelsen retter seg mot jf. forvaltningsloven § 2.

Et krav om at det kun er partene i saken som skal kunne avregistrere kjøretøyet innebærer at det er kjøretøyeier som må logge seg inn i en selvbetjeningsløsning for å foreta avregistreringen, eller alternativt møte opp ved en trafikkstasjon.

Dette innebærer at leasingtaker må fremlegge fullmakt fra leasingselskapet for å kunne av- eller påregistrere kjøretøyet.

Dato for avregistrering vil bli når kjøretøyet avregistreres i selvbetjeningsløsning eller når eier møter opp ved en trafikkstasjon, som anses som søknadstidspunktet for å avregistrere kjøretøyet.

5.2.2.1. Kjøretøy med to eiere

Det er mulig å registrere to eiere på et kjøretøy. Hvis forslaget om at det kun skal være kjøretøyets eier som kan av- og påregistrere kjøretøyet innføres, er det en naturlig konsekvens av dette at registreringshandlingen må bekreftes av begge parter der et kjøretøy

har mer enn én eier. På denne måten sikres kravet i forvaltningsloven § 16 om at part som ikke allerede ved søknad eller på annen måte har uttalt seg i saken, skal varsles før vedtak treffes og gis anledning til å uttale seg innen en nærmere angitt frist.

Når kjøretøy blir avregistrert i Kjøretøyregisteret blir forsikringen til kjøretøyet automatisk stanset. Det er derfor ekstra viktig å sørge for at ingen tar i bruk et avregistrert og uforsikret kjøretøy de selv eier. Når kjennemerkene skal være på kjøretøyet selv om det er avregistrert, kan man ikke lenger se at kjøretøyet er avregistrert og uforsikret, noe som bygger opp under kravet om at begge eierne må bekrefte at kjøretøyet ønskes avregistrert.

I de situasjonene der kjøretøyeier velger å møte opp for å avregistrere kjøretøyet, vil et krav om at begge eierne må bekrefte avregistreringen innebære at den som møter opp må fremlegge fullmakt fra den andre som bekrefter at kjøretøyet ønskes avregistrert, eventuelt at den andre parten bekrefter dette digitalt via selvbetjeningsløsningen.

For å oppfylle forvaltningslovens regler også ved påregistrering av kjøretøy, må kravet om at begge eiere må bekrefte registreringshandlingen også gjelde ved påregistrering. Dette kan gjennomføres ved at begge parter bekrefter påregistrering enten via selvbetjeningsløsning eller ved fremlegging av fullmakt ved oppmøte.

Når kjøretøyet har to eiere vil av- eller påregistreringen skje når den siste eieren har bekreftet dette. I praksis vil en av eierne logge seg inn i Statens vegvesens selvbetjeningsløsning eller møte opp ved en trafikkstasjon for å av- eller påregistrere kjøretøyet. Den andre eieren vil da motta et varsel om at kjøretøyet ønskes av- eller påregistrert og få en frist for å logge seg inn eller møte opp for å bekrefte dette. For å understreke at det for kjøretøy som har to eiere er et krav om at begge må bekrefte av- eller påregistreringen før det fattes vedtak, er dette tydeliggjort i forskriftsteksten ved bruk av: «eier(e)».

5.2.3. Hvor ofte kan man av-/påregistrere

Statens vegvesen anser at det er en fordel om det ikke er mulig å av- og påregistrere et kjøretøy med ubegrenset hyppighet. I kontrollsammenheng kan det bli vanskelig å holde oversikt over når av- og påregistreringene er gyldige. Det vil også lette oversikten for forsikringsselskaper, bomselskaper og parkeringsselskaper, og eier selv, dersom det er begrensninger i hvor hyppig det er anledning til å av- eller påregistrere.

Behovet for å enkelt beholde oversikt over hvorvidt kjøretøy er av- eller påregistrert må avveies mot bakgrunnen for innføring av trafikkforsikringsavgiften. En del av bakgrunnen for at årsavgiften ble erstattet av en trafikkforsikringsavgift er at man skulle tilstrebe en ordning der kjøretøyeier betaler for de periodene kjøretøyet er i bruk. Det bør derfor kunne lønne seg å ha kjøretøyet avregistrert en periode uten at det nødvendigvis må medføre at eier skal ha muligheten til å avregistrere kjøretøyet hver gang det etterlates i garasjen. Et viktig moment i denne vurderingen er at det vil være uheldig å innføre en ordning der det er vanskelig for kjøretøyeier, medeier og eventuelle husstandsmedlemmer å holde oversikt over om kjøretøyet er av- eller påregistrert fordi det er hyppige endringer.

For å hindre at kjøretøy avregistreres for ofte og dermed gjør det vanskelig både for eier og myndigheter å holde oversikt over hvorvidt kjøretøyet er av- eller påregistrert, foreslår derfor Statens vegvesen at det settes en begrensning på hvor ofte kjøretøy kan avregistreres. Forslaget er at det skal være minst 5 dager siden siste påregistrering, alle dager regnes med. Dette innebærer at et kjøretøy som påregistreres dag 1 kan avregistreres igjen dag 6, uavhengig av om det er hverdager, helger eller helligdager. Unntak er der det har vært endring i registreringsforhold i mellomtiden, da er det ingen krav til hvor lenge kjøretøyet skal ha vært påregistrert. På denne måten vil ikke minsteperioden skape vanskeligheter for kjøretøyforhandlere som bruker AKR bransjeløsning for eierskifter og omregistrering av kjøretøy, se nedenfor i punkt 5.2.3.2.

Forslaget om at hyppighetsbegrensningen skal knyttes til hvor ofte kjøretøyet kan avregistreres innebærer at kjøretøyet kan påregistreres igjen uten begrensning. Grunnen til at Statens vegvesen ikke ønsker å legge begrensningen i tid til påregistrering av kjøretøyet, er at det kan oppstå uforutsette hendelser etter et kjøretøy er avregistrert som medfører at eier må ta det i bruk tidligere enn først antatt. Vi ønsker ikke å legge opp til at kjøretøyeier i disse tilfellene tar i bruk et avregistrert kjøretøy fordi det er praktisk umulig å vente den tiden som er satt for når kjøretøyet igjen kan påregistreres. Videre anser vi at hensynet bak å sette en hyppighetsbegrensning blir ivaretatt av at begrensningen er knyttet til avregistrering av kjøretøyet.

5.2.3.1. Unntak ved eierskifte

Når kjøretøy skifter eier, og ny eier ønsker å avregistrere kjøretøyet sitt, er det uheldig om dette er avskåret fordi tidligere eier avregistrerte kjøretøyet for under 5 dager siden. Det kan oppstå uforutsette hendelser som gjør at man må ta i bruk et kjøretøy tidligere enn planlagt. Vi ønsker ikke å innføre en ordning der dette ikke er mulig.

Forslaget er derfor at det gjøres et unntak for hyppighetsbegrensningen når det har vært et eierskifte på kjøretøyet i mellomtiden. Det kan være flere grunner til at ny eier har behov for å avregistrere det nyinnkjøpte kjøretøyet, og Statens vegvesen ønsker ikke å legge begrensninger på det.

5.2.3.2. Forhandlere

De fleste kjøretøyforhandlere bruker Autosys kjøretøy bransjeløsning (AKR bransjeløsning) for registrering av nye og brukte kjøretøy. Løsningen er en digital tjeneste for forhandlere og medfører at de på en enkel måte kan registrere kjøretøy. I dag er praksis at kjøretøy som tas inn av en forhandler som bruker AKR bransjeløsning blir overført til forhandleren som eier, kjøretøyet blir avregistrert og forhandler tar av kjennemerkene og oppbevarer dem på en trygg måte. Når kjøretøyet selges til ny eier vil det som regel bli påregistrert igjen.

Siden forslaget er at hyppighetsbegrensningen på avregistrering av kjøretøy ikke skal gjelde når det er et eierskifte i mellomtiden, vil ikke begrensningen påvirke at kjøretøy avregistreres ved bruk av AKR bransjeløsning.

5.2.4. Vilkår for registrering av kjøretøy på samme eier (påregistrering)

I dag er vilkårene for å omregistrere et kjøretøy regulert i bruksforskriften § 2–29 som sier:

«§ 2–29. Vilkår for omregistrering

(1) Følgende må dokumenteres før vedtak om omregistrering fattes:

- a) Bevis for at avgifter er betalt for alle avgiftspliktige kjøretøy.*
- b) Bevis for at kjøretøyet er trafikksikret. Er det tvil om forsikringsplikten, kan Statens vegvesen kreve bevis for at kjøretøyet ikke trenger å være forsikret.*
- c) Kjøretøyets eier må identifisere seg. Personlig eier skal oppgi fødselsnummer (11 sifre) eller D-nummer. Virksomheter skal oppgi organisasjonsnummer (9 sifre).*
- d) Løyve dersom det er påbudt for kjøretøyet.*
- e) Erklæring (lisens) fra Norges Bilsportforbund eller Norges Motorsykkelforbund om at kjøretøyet er lisensiert i overensstemmelse med reglement gitt av forbundene. Det må fremgå at kjøretøyet er godkjent i henhold til de tekniske og sikkerhetsmessige krav i reglementet dersom det skal registreres som lisensiert rallybil, trial- eller enduromotorsykel.*
- f) Dokumentasjon som angitt i trafikkopplæringsforskriften § 4–2 tredje ledd og/eller § 29–6 tiende ledd som viser at opplæringsinstitusjon har disposisjonsrett over lærevogn klasse B og/eller førerprøvegogn klasse B, dersom kjøretøyet skal være godkjent for bruk til opplæring mot vederlag klasse B og/eller førerprøve klasse B.*

(2) Dersom kjøretøyet har vært registrert i Norge tidligere, og vedtak om eierskifte ikke er fattet etter § 2–27 eller § 2–28, skal kjøretøyets vognkort del 2 innleveres før vedtak om omregistrering fattes.

(3) Før kjøretøyet kan omregistreres, må eierskiftehistorikken i Kjøretøyregisteret være fullstendig.»

Når et kjøretøy avregistreres og deretter skal registreres igjen på samme eier (også kjent som «påregistrering») uten at det har skjedd eierskifte eller endringer som forandrer opplysninger i Kjøretøyregisteret i mellomtiden, er det ikke tydelig at bestemmelsen kommer til anvendelse. For å gjøre dette klart, foreslår vi samtidig med innføring av ny ordning for frivillig avregistrering uten innlevering av kjennemerke, å tydeliggjøre dette i bestemmelsen.

Det er § 2–29 første ledd som er relevant ved registrering på samme eier etter en avregistrering da andre og tredje ledd knytter seg til omregistrering etter et eierskifte.

Forslaget er derfor å tilføye et fjerde ledd som tydeliggjør at første ledd gjelder når kjøretøyet skal registreres på samme eier etter å ha vært midlertidig avregistrert.

I første ledd bokstav c fremgår det at kjøretøyets eier må identifisere seg ved å oppgi fødselsnummer, d-nummer eller organisasjonsnummer. Det står ikke noe om hvordan dette gjøres. Forslaget er derfor også at det i nytt fjerde ledd legges til at eier som ikke bruker Statens vegvesens digitale løsninger må legitimere seg ved oppmøte. På denne måten blir det en tydelig hjemmel for å kreve at det er partene i saken, jf. 5.2.2 ovenfor, som kan registrere kjøretøyet, og at det må foretas i Statens vegvesens systemer eller ved oppmøte. For å understreke at det for kjøretøy som har to eiere er et krav om at begge må bekrefte påregistreringen og legitimere seg før det fattes vedtak, er dette tydeliggjort i forskriftsteksten ved bruk av: «eier(e)».

Forslag til nytt fjerde ledd i § 2–29:

«(4) Første ledd gjelder også når kjøretøyet registreres på samme eier(e) etter å ha vært midlertidig avregistrert. Eier(e) som ikke bruker Statens vegvesens digitale løsninger må legitimere seg ved oppmøte.»

5.2.5. Oppsummering og ny forskriftstekst

Etter dette er forslaget:

- Kjøretøy kan av- og påregistreres ved bruk av selvbetjeningsløsning eller oppmøte ved en trafikkstasjon, uten å levere inn og hente ut kjennemerker.
- Kjøretøyet blir avregistrert den datoen eier logger seg inn i Statens vegvesens selvbetjeningsløsning eller møter opp ved en trafikkstasjon
 - o For kjøretøy som har to eiere blir kjøretøyet avregistrert når begge eierne har bekreftet avregistreringen.
- Kjøretøyet blir påregistrert når alle krav til påregistrering er oppfylt og eier har logget seg inn i Statens vegvesens selvbetjeningsløsning eller møtt opp ved en trafikkstasjon for å gjennomføre dette
 - o For kjøretøy som har to eiere blir kjøretøyet påregistrert når alle vilkår er oppfylt og begge eierne har bekreftet påregistreringen.
- Det er kun eier som kan gjennomføre av- og påregistrering av kjøretøy. Hvis kjøretøyet har to eiere, må begge bekrefte dette.
- Siste påregistrering må være minst 5 dager siden.

Nåværende bestemmelse:

«§ 2–31. Vilkår for midlertidig avregistrering

Kjøretøyet anses midlertidig avregistrert når

a) kjennemerkene leveres til Statens vegvesen,

b) politiet, tollvesenet eller Statens vegvesen inndrar kjennemerkene,

c) kjøretøyet er avmerket som avregistrert i Kjøretøyregisteret og kjennemerkene oppbevares av en annen part i medhold av avtale med Statens vegvesen,

d) kjennemerkene er inndratt som følge av vedtak om bruksforbud og inndragning av kjennemerkene skjer med hjemmel i vegtrafikkloven § 36 nr. 3, og/eller bilansvarslova § 19 jf. forskrift om trafikktrygd mv. § 7, anses avregistreringen for å være midlertidig, jf. direktiv 2000/53/EF, eller

e) kjennemerkene innleveres frivillig som følge av vedtak om bruksforbud.»

Forslag til endringer i § 2–31:

«§ 2–31. Vilkår for midlertidig avregistrering

1) Kjøretøy anses midlertidig avregistrert når

a) kjøretøyets eier(e) eller Statens vegvesen ved henvendelse fra eier(e) avmerker det som avregistrert i Kjøretøyregisteret. Eier(e) som ikke bruker Statens vegvesens digitale løsninger må legitimere seg ved oppmøte.

b) politiet, tollvesenet eller Statens vegvesen inndrar kjennemerkene eller

c) kjennemerkene er inndratt som følge av vedtak om bruksforbud og inndragning av kjennemerkene skjer med hjemmel i vegtrafikkloven § 36 nr. 3, og/eller bilansvarslova § 19 jf. forskrift om trafikktrygd mv. § 7, anses avregistreringen for å være midlertidig, jf. direktiv 2000/53/EF.

2) Midlertidig avregistrering etter første ledd bokstav a kan bare gjennomføres hvis det er minst 5 dager siden kjøretøyet sist ble registrert på samme eier etter § 2–29 fjerde ledd, med mindre det har vært endring av registreringsforhold etter § 2–27 i mellomtiden.»

Endringen medfører at tidligere § 2–31 bokstav a og c slås sammen og dekkes av nytt første ledd bokstav a. I tillegg er tidligere bokstav e tatt ut da eier ved innføring av foreslått ordning kan velge å avmerke kjøretøyet som avregistrert i Kjøretøyregisteret selv om kjøretøyet har bruksforbud. Dette dekkes da av første ledd bokstav a.

5.3. Unntak fra hovedregelen om midlertidig avregistrering

5.3.1. Dagens unntak – administrativ avregistrering

Hovedregelen for midlertidig avregistrering etter dagens regelverk er at kjennemerkene skal leveres inn til Statens vegvesen, jf. bruksforskriften § 2–31.

Etter dagens ordning har det derfor vært behov for å kunne få avregistrert kjøretøy i de tilfellene der kjøretøyets eier ikke har hatt mulighet til å levere inn kjennemerkene, men der kjennemerkene ikke kan regnes som tapt eller stjålet, jf. bruksforskriften § 2–25. Dette kalles administrativ avregistrering, og har i dag hjemmel i bruksforskriften § 2–32.

I de typiske tilfellene er selve kjøretøyet av ulike årsaker utilgjengelig for registrert eier. Dette kan for eksempel skyldes at kjøretøyet har skiftet eier privatrettslig uten at det er fattet vedtak om eierskifte, og ny eier ikke er mulig å få tak i for å få gjennomført dette. Det kan også tenkes at kjøretøyet ikke har skiftet eier, men at det likevel ikke er praktisk mulig for registrert eier å få tilgang til kjøretøyet og/eller kjennemerkene.

Forslaget som går frem av denne høringen, vil imidlertid innebære at avregistrering vil kunne gjennomføres enten i Statens vegvesens selvbetjeningsløsning på www.vegvesen.no/dinside, eller ved oppmøte hos Statens vegvesen.

Dette betyr at det ikke lenger vil være nødvendig å ha tilgang til kjennemerkene for å kunne avregistrere kjøretøyet, og det vil derfor heller ikke være behov for å søke Statens vegvesen om unntak fra dette kravet. De foreslåtte endringene gjør med andre ord dagens bestemmelser om unntak fra vilkår om midlertidig avregistrering i bruksforskriften § 2-32 overflødige, og vi foreslår derfor at dagens unntak fjernes.

5.3.2. Forslag til nytt unntak

Selv om vi foreslår å fjerne dagens unntak fra vilkår om midlertidig avregistrering, er det likevel behov for å ha en unntaksbestemmelse i regelverket som fanger opp de tilfellene der de nye vilkårene for midlertidig avregistrering av kjøretøy treffer uheldig. Dette kan for eksempel være at kjøretøyets eier ikke bruker digitale løsninger, og der det heller ikke er rimelig å kreve legitimering ved oppmøte for å kunne midlertidig avregistrere kjøretøyet.

Etter dagens regelverk er det i prinsippet mulig for hvem som helst å utføre en midlertidig avregistrering av et kjøretøy, fordi det ikke er krav om fremvisning av legitimasjon når kjennemerkene leveres på trafikkstasjonen. Flere trafikkstasjoner har videre skiltluker e.l. for levering av kjennemerker utenfor trafikkstasjonens åpningstid. Så lenge kjennemerkene må leveres inn for å avregistrere kjøretøyet, er det imidlertid lett for eieren å oppdage at kjennemerkene er borte, for eksempel dersom noen uvedkommende har tatt dem.

Dersom det ikke innføres en ny unntaksbestemmelse som gir Statens vegvesen hjemmel til å gjøre unntak, må eventuelle saker som ikke kan løses etter hovedregelen behandles av Vegdirektoratet etter bruksforskriften § 6-2. Det er uheldig at klageinstansen skal opptre som førsteinstans, noe som også medfører at Samferdselsdepartementet blir klageinstans. Da det 1. september 2015 ble innført nye unntakshjemler i bruksforskriften var mye av grunnen til dette at vedtak skal fattes i førsteinstans, og Statens vegvesen anser at det også ved innføring av ny ordning for avregistrering av kjøretøy er hensiktsmessig å beholde vedtaksmyndigheten for eventuelle unntakssaker i førsteinstans.

Ved utforming av forslag til ny unntaksbestemmelse har det vært naturlig å dra noen paralleller til unntaksbestemmelsen som i dag finnes i bruksforskriften § 2-28 om unntak fra kravet til innlevering av eierskiftemelding ved eierskifte, som lyder som følger:

«Når det foreligger særlig tungtveiende grunner kan Statens vegvesen, ved enkeltvedtak, gjøre unntak fra bestemmelsen i § 2-27 første og andre ledd, og fatte

vedtak om eierskifte uten at melding om eierskifte er innlevert, og/eller uten at partene har legitimert seg. Med særlig tungtveiende grunner forstås bl.a. dokumentasjon fra offentlig instans eller at tidligere eier er et foretak som er slettet i foretaksregisteret».

Etter den foreslåtte endringen for hvordan kjøretøy avregistreres blir det ikke lenger mulig for eieren å visuelt kontrollere om kjøretøyet har blitt avregistrert, noe som har gitt grunnlag for å foreslå en hovedregel om at midlertidig avregistrering enten må utføres i Statens vegvesens selvbetjeningsløsning på nett, eller ved fremvisning av legitimasjon ved oppmøte.

Det finnes ingen forvaltningspraksis på dette i dag, da vilkårene for å midlertidig avregistrere kjøretøy endrer seg ved innføring av frivillig avregistrering uten innlevering av kjennemerke. Statens vegvesen har derfor ikke oppramset eksempler på hva som kan være «særlig tungtveiende grunner» i ny § 2–32. Videre er det vanskelig å skulle avgrense hvilke tilfeller som bør omfattes av en slik unntaksbestemmelse, derfor foreslår vi å ta inn en bestemmelse som gir rom for skjønn, men der terskelen likevel skal være høy for å innvilge unntak.

Vi viser for øvrig til det som ble skrevet om særlig tungtveiende grunner ved innføring av de øvrige unntaksbestemmelsene i bruksforskriften i 2015, og legger til grunn at terskelen skal være høy også i saker som innvilges etter foreslått ny § 2–32:

«Vegdirektoratet anser det som viktig å synliggjøre vilkåret om særlig tungtveiende grunner da det skaper mye merarbeid at bruksforskriften § 6–2 tilsynelatende ikke legger føringer for når unntak kan innvilges. I tillegg er det viktig å signalisere at det skal være ekstraordinære omstendigheter til stede om man skal gjøre unntak fra regelverket, selv om dette vil kunne påføre brukerne merarbeid og merkostnader.

Formuleringen «særlig tungtveiende grunner» gir anvisning på at dette er en smal unntaksregel.»

Videre at:

«De foreslåtte unntaksbestemmelsene i kapittel 2 skal først og fremst ivareta behovet for, og hensynet til, opprettholdelse av motorvognregisterets integritet og derav sikre viktige samfunnsinteresser, for eksempel Politiet og Statens vegvesen sin mulighet til å føre effektiv kontroll med den norske kjøretøyparken, og Toll- og avgiftsmyndighetenes mulighet for innkreving av avgifter.

Dette hensynet blir skadelidende dersom bestemmelsene i kapittel 2 uthules. Det er også et klart utgangspunkt at Statens vegvesen ikke skal gripe inn i privatrettslige forhold vedrørende eierskap av kjøretøy. Eksempelvis kan nevnes tilfeller der tidligere eier av et kjøretøy nekter å skrive under på en eierskiftemelding. Slike privatrettslig forhold hører inn under andre myndigheters jurisdiksjon.»

Etter dagens bestemmelser om unntak fra vilkår om midlertidig avregistrering i bruksforskriften § 2–32, følger det videre at «Avregistreringen av kjøretøyet skal

tilbakedateres til søknadstidspunktet, *med mindre tidligere eier dokumenterer å ha vært i kontakt med offentlig instans på et tidligere tidspunkt*».

Deler av begrunnelsen for at et kjøretøy har blitt avregistrert på første tidspunkt eier kan fremlegge dokumentasjon på å ha vært i kontakt med offentlig myndighet, er at det for enkelte kjøretøyeiere ikke har vært tydelig at det er Statens vegvesen som må kontaktes for å få kjøretøy avregistrert også i saker der det foreligger forhold ved kjøretøyet som involverer flere etater. For at kjøretøyeier ikke skulle bli stående med store utgifter påløpt et kjøretøy på bakgrunn av dette, har derfor avregistreringsdato blitt satt til første gang vedkommende kunne dokumentere å ha vært i kontakt med offentlig myndighet.

Alternativene for avregistrering som foreslås med ny ordning vil imidlertid innebære at avregistreringen vil skje samtidig som kjøretøyet eier «søker» om avregistrering, enten dette skjer i selvbetjeningsløsningen eller ved oppmøte på trafikkstasjonen. Det skal derfor i utgangspunktet ikke være behov for tilbakedatering når kjøretøyeier ikke må ha tilgang til kjennemerkene for å avregistrere kjøretøyet sitt.

Vi anser allikevel at det fremdeles er rimelig å beholde en mulighet for tilbakedatering av avregistreringsdato i de tilfellene eieren har vært i kontakt med en annen offentlig instans før vedkommende fikk avregistrert kjøretøyet enten i selvbetjening eller ved oppmøte. Dette kan for eksempel kunne være der kjøretøyet blir stjålet, der eieren gjerne vil anmelde forholdet til politiet før vedkommende kommer på å avregistrere kjøretøyet.

Vi foreslår etter dette å innføre en bestemmelse med følgende ordlyd i endret § 2-32:

«Når det foreligger særlig tungtveiende grunner kan Statens vegvesen, ved enkeltvedtak, gjøre unntak fra bestemmelsen i § 2-31, og fatte vedtak om avregistrering uten at eier(e) har avmerket kjøretøyet som avregistrert i Kjøretøyregisteret, og/eller uten at partene har legitimert seg.

Dersom kjøretøyet eier dokumenterer å ha vært i kontakt med offentlig instans på et tidligere tidspunkt, kan avregistreringstidspunktet settes til denne datoen».

Endring av bruksforskriften § 2-32 medfører at også forskrift om gebyr for uforsikret motorvogn § 4 første ledd som viser til bruksforskriften § 2-32 må endres. Statens vegvesen foreslår å ta bort henvisningen til § 2-32 annet ledd så det er tydelig at det ikke er begrenset til denne.

Forskrift om gebyr for uforsikret motorvogn § 4 første ledd:

«Den som etter bilansvarslova § 15 er ansvarlig for å forsikre motorvogn, skal betale gebyr for hvert påbegynte døgn forsikringsplikten etter bilansvarslova ikke er oppfylt. Når det er innvilget administrativ avregistrering av en motorvogn etter forskrift 25. januar 1990 nr. 92 om bruk av kjøretøy § 2-32 annet ledd, skal gebyr betales frem til dato for søknad om avregistrering ble registrert mottatt hos Statens vegvesen.»

Foreslås endret til:

«Den som etter bilansvarslova § 15 er ansvarlig for å forsikre motorvogn, skal betale gebyr for hvert påbegynte døgn forsikringsplikten etter bilansvarslova ikke er oppfylt. Når det er innvilget administrativ avregistrering av en motorvogn etter forskrift 25. januar 1990 nr. 92 om bruk av kjøretøy § 2–32, skal gebyr betales frem til dato for søknad om avregistrering ble registrert mottatt hos Statens vegvesen.»

5.4. Avvikle dagens ordning med oppbevaring av kjennemerker ved trafikkstasjonene

I forbindelse med innføring av ordningen med frivillig avregistrering uten innlevering av kjennemerke har Statens vegvesen også vurdert om det er naturlig å avvikle dagens kjennemerkelagre.

Alle Statens vegvesens trafikkstasjoner avregistrerer i dag kjøretøy og oppbevarer kjennemerkene i 6 måneder etter avregistrering. Hjemmelen for dette er bruksforskriften § 2–9 sjettede ledd der det fremgår at Statens vegvesen oppbevarer innlevert eller inndratt kjennemerke i 6 måneder. Lagring av kjennemerker krever mye tid og ressurser i form av administrasjon og lagerplass. Se mer om dette i vedlegg 4 om samfunnsøkonomisk analyse. Når oppgaven med å avregistrere kjøretøy faller bort er det ikke lenger behov for å videreføre like store arealer til bruk for oppbevaring av kjennemerker. Forslaget innebærer derfor en delvis avvikling av dagens kjennemerkelager.

Som en følge av at kjennemerkemerkelagrene avvikles må det vurderes om det skal gjøres for alle innleveringer av kjennemerker, også ved tvungen avregistrering av kjøretøy og om det skal gjøres enkelte unntak eksempelvis for kjennemerker der det er vanskelig å bestille tilsvarende. Vi har i det videre foreslått en ordning der kjennemerkelagrene avvikles ved avregistrering av kjøretøy med unntak for enkelte grupper, men videreføres for kjennemerker til førstegangsregistrering.

5.4.1. Avgrensning mot kjennemerker til bruk ved førstegangsregistrering

Alle trafikkstasjonene har i dag lager av kjennemerker til kjøretøy som skal førstegangsregistreres, det vil si at de har kjennemerker i flere størrelser liggende, noen trafikkstasjoner har også flere bokstavkombinasjoner på lager for de som ønsker å førstegangsregistrere kjøretøy med annen bokstavkombinasjon enn trafikkstasjonens egne. Det er på det rene at trafikkstasjonene må fortsette å ha noe kjennemerkelager dedikert til kjennemerker for førstegangsregistrering av kjøretøy. Alternativet vil være at kjøretøyeier som skal førstegangsregistrere et kjøretøy hos Statens vegvesen må vente i 3–8 dager på nye kjennemerker. Det er på nåværende tidspunkt ingen grunn til å forsinke prosessen ved førstegangsregistrering fordi det er et ønske om å avvikle kjennemerkelagrene fullstendig.

5.4.2. Frivillig avregistrering og endelig avregistrering

Når kjennemerkene skal forbli påmontert kjøretøyet ved frivillig avregistrering faller som sagt behovet for kjennemerkelager for disse tilfellene bort. Det er derfor naturlig å endre dagens hjemmel i bruksforskriften § 2–9 sjette ledd som sier:

«6) Innlevert eller inndratt kjennemerke oppbevares av Statens vegvesen i 6 måneder.»

Forslag til ny formulering i bruksforskriften § 2–9 sjette ledd blir derfor:

«6) Innlevert eller inndratt kjennemerke skal makuleres.»

På denne måten er det tydelig at Statens vegvesen ikke lenger oppbevarer innlevert eller inndratte kjennemerker. Det blir en avgrensning mot oppbevaring av kjennemerker til kjøretøy som ikke ennå er registrert i ordlyden i seg selv.

For kjøretøy som frivillig avregistreres av kjøretøyets eier vil ikke dette få noen praktiske konsekvenser da kjennemerkene forblir påmontert på kjøretøyet.

For kjøretøy som endelig avregistreres vil heller ikke dette få noen praktisk betydning da det ikke er krav om innlevering av kjennemerker ved endelig avregistrering og da et kjøretøy ved endelig avregistrering som hovedregel ikke skal påregistreres igjen.⁴

Hva som er endelig avregistrering, fremgår i bruksforskriften § 2–33:

«§ 2–33. Endelig avregistrering

(1) Når det foreligger vrakmelding, anses avregistreringen for å være endelig, jf. direktiv 2000/53/EF. Vrakmelding skal foreligge før endelig avregistrering.

(2) Registreringspliktig kjøretøy som er ført ut av riket skal endelig avregistreres når Statens vegvesen mottar dokumentasjon fra utenlandsk offentlig myndighet om at kjøretøyet er innført, fortollet eller registrert i landet.»

5.4.3. Tvungen avregistrering

Den gruppen avregistrering som i størst grad vil bli påvirket av avvikling av dagens kjennemerkelager med tilhørende makulering ved avregistrering av innleverte og inndratte kjennemerker, er kjøretøy som blir tvungent avregistrert.

Tvungen avregistrering skjer ved at kjennemerkene inndras av politiet, Tolletaten eller Statens vegvesen, eller de blir inndratt som følge av vedtak om bruksforbud og dette skjer med hjemmel i vegtrafikkloven § 36 nr. 3, og/eller bilansvarslova § 19 jf. forskrift om trafikktrygd mv. § 7, jf. bruksforskriften § 2–31 bokstav b og d.

⁴ Et utført kjøretøy kan registreres i Norge igjen ved innførsel og førstegangsregistrering.

Når Statens vegvesens kjennemerkeagreg opphører i forbindelse med innføring av foreslått ordning, melder det seg et spørsmål om hvordan kjennemerkene skal håndteres ved tvungen avregistrering.

En av hovedgrunnene til å avvike dagens kjennemerkeagreg er at behovet i stor grad faller bort når kjennemerkene skal forbli fastmontert på kjøretøy som frivillig avregistreres midlertidig, i tillegg til at det vil gi besparelser både i form av plass og håndtering. Vi ønsker ikke å innføre en egen ordning for kjøretøy som blir tvungent avregistrert. Tvungen avregistrering skjer når kjøretøyeier ikke har overholdt pliktene sine ved bruk av kjøretøyet, f.eks. ikke holdt kjøretøyet forsikret eller i forsvarlig stand. Statens vegvesen ser ingen grunn til å innføre og administrere en spesialordning i disse tilfellene, men ønsker å tydeliggjøre at det er eiers ansvar å overholde pliktene ved å ha et kjøretøy i bruk, og det er naturlig at det får konsekvenser å ikke opprettholde denne plikten.

I stedet for at trafikkstasjonene skal ha et merarbeid ved å administrere en ordning for oppbevaring av kjennemerker for tvungent avregistrerte kjøretøy, innebærer derfor forslaget at inndratte kjennemerker makuleres. Det vil medføre noe arbeid med makulering av kjennemerker, men kjennemerkene må uansett inn til en trafikkstasjon for at kjøretøyet skal bli avregistrert. Forskjellen fra i dag blir derfor at saksbehandler makulerer kjennemerkene etter avregistrering fremfor å legge dem til oppbevaring.

Forslaget medfører at kjøretøyeiere får en ekstra kostnad ved påregistrering da det i vegtrafikkloven § 15 femte ledd fremgår at eier av motorvogn bærer utgiftene til kjennemerke.

Statens vegvesen har vurdert om kjennemerkene ved tvungen avregistrering bør oppbevares til en eventuell klagefrist er utløpt og en påfølgende klageomgang er gjennomført. Hensynet til at kjøretøyeier raskt kan få skiltene tilbake ved en omgjøring taler for at kjennemerkene bør oppbevares i denne perioden ved tvungen avregistrering. Da forslaget har falt ned på makulering også i disse tilfellene, har det vært avgjørende at det er et ekstremt lite antall tvungent avregistreringer som blir omgjort, etter en gjennomgang er det funnet tre saker i 2020. I tillegg har det vært av stor betydning at det er kjøretøyeier som er ansvarlig for å sørge for at kjøretøyet er i lovlig bruk på vei. Det er derfor ikke funnet grunn til å lage spesialordning for disse tilfellene.

I 2017 var det ifølge statistikken 10 238 påregistreringer etter en avregistrering med påskiltingsgebyr. Dette kan gi en indikasjon på hvor mange kjennemerker som må oppbevares på landsbasis ved tvungen avregistrering. Det må allikevel påregnes at tallet i realiteten er noe høyere da vi ikke kan legge til grunn at alle tvungne avregistreringer følges av en påregistrering.

Der politiet eller Tolletaten inndrar kjennemerker blir i dag de inndratte kjennemerkene videresendt til Statens vegvesen for at kjøretøyet skal avmerkes som avregistrert i Kjøretøyregisteret. Denne praksisen må opprettholdes slik at kjøretøyet blir avregistrert på riktig måte i Kjøretøyregisteret. Forskjellen fra i dag er altså at kjennemerkene deretter makuleres.

5.4.3.1. Unntak for mulighet til å bytte kjennemerkekombinasjon etter tvungen avregistrering

Hvis forslaget blir vedtatt og kjennemerker makuleres ved tvungen avregistrering, må det bestilles nye kjennemerker når kjøretøyet er klart for påregistrering. Med tid til bestilling og postgang må det påregnes minst 3–8 virkedager, litt avhengig av om det er serie- eller erstatningskjennemerke og hvor i landet kjennemerket skal, før kjennemerkene mottas ved trafikkstasjonen og eier må da møte opp for å hente kjennemerkene igjen. Det kan innføres en ordning der kjennemerkene sendes direkte til kjøretøyeier, eventuelt til en trafikkstasjon for ikke-digitale kjøretøyeiere. Det må allikevel påregnes flere dager før kjøretøyet kan tas i bruk igjen etter at forholdet som medførte avregistrering er ordnet opp i.

Hovedregelen i bruksforskriften § 2–9 andre ledd er at tildelt kjennemerke skal følge kjøretøyet. For å avhjelpe ventetiden for bestilling av kjennemerke ved påregistrering etter tvungen avregistrering foreslår Statens vegvesen å innføre en mulighet for å bytte kjennemerkekombinasjon etter tvungen avregistrering for kjøretøyeiere som ønsker dette.

Det foreslås derfor å endre bruksforskriften § 2–10 første ledd slik at det kan gjøres unntak fra § 2–9 andre ledd om at tildelt kjennemerke skal følge kjøretøyet og tildele kjennemerke med ny tegnkombinasjon til kjøretøyet hvis kjøretøyeier ønsker det.

Dagens forskriftstekst:

«§ 2–9. Kjennemerke

2) Tildelt kjennemerke skal følge kjøretøyet.»

«§ 2–10. Unntak fra tildelt tegnkombinasjon

(1) Når det foreligger særlig tungtveiende grunner kan Statens vegvesen, ved enkeltvedtak, gjøre unntak fra § 2–9 andre ledd og tildele nytt kjennemerke med ny tegnkombinasjon. Med særlig tungtveiende grunner forstås bl.a. forfalsking av kjennemerke og kjøretøy som skal bli eller har vært ambassadekjøretøy.»

Statens vegvesen foreslår å legge til «når kjennemerke er makulert etter inndragning» i § 2–10 (1) siste punktum for å tydeliggjøre dette for publikum:

«§ 2–10. Unntak fra tildelt tegnkombinasjon

(1) Når det foreligger særlig tungtveiende grunner kan Statens vegvesen, ved enkeltvedtak, gjøre unntak fra § 2–9 andre ledd og tildele nytt kjennemerke med ny tegnkombinasjon. Med særlig tungtveiende grunner forstås bl.a. forfalsking av kjennemerke, når kjennemerke er makulert etter inndragning og kjøretøy som skal bli eller har vært ambassadekjøretøy.»

Dette innebærer at kjøretøyeiere som ikke ønsker å vente flere dager for å få et kjennemerke med samme tall- og bokstavkombinasjon kan velge å heller få tildelt en ny kombinasjon for å få nytt kjennemerke når kjøretøyet er klart til å påregistreres. Dette vil være tidsbesparende for de kjøretøyeiere som ønsker å benytte seg av denne muligheten.

5.4.4. Oppbevaring av utenlandske kjennemerker og originale veterankjennemerker

For enkelte grupper vil en ordning med automatisk makulering ved tvungen avregistrering treffe hardt, og Statens vegvesen har derfor sett på om det er noen kjennemerker som burde vurderes særskilt.

Vi har funnet at kjennemerker for kjøretøy med utenlandske kjennemerker og originale veterankjennemerker står i en særstilling. Det er kjennemerker det er vanskelig å få tak i, og det er en liten gruppe kjennemerker som ikke vil utgjøre en praktisk betydning å oppbevare og håndtere. For utenlandske kjennemerker kan det videre stride mot andre lands kjennemerkereguleringer at de blir makulert.

For veterankjøretøy som har påmontert originale kjennemerker som ikke lenger produseres vil det kunne oppleves spesielt tyngende om kjennemerkene ble makulert ved inndragning da de ikke lenger er mulig å produsere i original form. Det kan også påvirke verdien på kjøretøyet at kjennemerkene er originale.

Statens vegvesen foreslår derfor å innføre en særordning for disse kjennemerketypene, og oppbevare de i 1 måned etter inndragning. Kjøretøyeier får dermed et incentiv til å ordne opp forholdet som medførte inndragningen. For å unngå å oppbevare disse kjennemerkene på ubestemt tid, er det derfor en del av forslaget at kjøretøyeier kan hente ut kjennemerkene uten å påregistrere kjøretøyet når tiden for oppbevaring utløper og forholdet som medførte avregistreringen ikke er bragt i orden.

5.4.5. Overgangsperiode

I dag er kravet til oppbevaring av kjennemerker som nevnt at kjennemerker som er innlevert eller inndratt skal oppbevares i 6 måneder.

Dette medfører at det ved innføring av ny ordning vil være en overgangsperiode der enkelte avregistrerte kjøretøy ikke har kjennemerkene påmontert, mens andre har det.

Statens vegvesen legger til grunn at innleverte kjennemerker fortsatt oppbevares i 6 måneder fra de ble innlevert før de makuleres. Kjennemerker som ikke utleveres kan makuleres fortløpende, bortsett fra eventuelt utenlandske kjennemerker og veterankjennemerker. I overgangsperioden vil det dermed finnes avregistrerte kjøretøy med kjennemerkene påsatt, og avregistrerte kjøretøy uten kjennemerker.

5.5. Andre språklige regelverksendringer i fbm. endringen

Innføring av ordningen medfører også behov for diverse språklige endringer ellers i regelverket der det fremgår at kjennemerker skal innleveres ved avregistrering. Statens vegvesen foreslår følgende endringer av språklig art:

Bruksforskriften § 2-1 bokstav e:

«e) midlertidig avregistrering: når kjennemerkene frivillig innleveres eller inndras etter vilkårene i § 2-31. Kjøretøyet kan senere påregistreres dersom alle vilkårene for registrering er oppfylt.»

Foreslås endret til:

«e) midlertidig avregistrering: når kjøretøy frivillig avmerkes som avregistrert eller kjennemerkene inndras etter vilkårene i § 2-31. Kjøretøyet kan senere påregistreres dersom alle vilkårene for registrering er oppfylt.»

Bruksforskriften § 2-34 andre ledd:

«2) Gebyr skal ikke betales når eieren selv har levert inn kjennemerkene.»

Foreslås endret til:

«2) Gebyr skal ikke betales når kjøretøyet er avregistrert etter § 2-31 første ledd bokstav a.»

Ved å endre § 2-34 andre ledd på denne måten sikrer vi samtidig at det ikke kan ilegges påskiltingsgebyr på avregistrert kjøretøy som stoppes på vei og får kjennemerkene inndratt. Nedenfor i punkt 6 er det foreslått et betydelig gebyr for bruk av avregistrert kjøretøy, og det er dette som skal håndtere overtredelser ved bruk av avregistrert kjøretøy med påmontert kjennemerke.

Forskrift om trafikktrygd § 7

«Når motorvognregisteret har mottatt melding om opphør av trygdeavtale i henhold til bilansvarslova § 19 første ledd og eier av vedkommende motorvogn ikke har sørget for gyldig trafikktrygdavtale eller levert inn kjennemerke, vil dette avmerkes i motorvognregisteret med begjæring om inndragning av kjennemerker.»

Foreslås endret til:

«Når Kjøretøyregisteret har mottatt melding om opphør av trygdeavtale i henhold til bilansvarslova § 19 første ledd og eier av vedkommende motorvogn ikke har sørget for gyldig trafikktrygdavtale eller avregistrering av kjøretøyet, vil dette avmerkes i Kjøretøyregisteret med begjæring om inndragning av kjennemerker.»

Her har vi i tillegg til den språklige endringen tilknyttet beskrevet ordning foreslått å endre fra «motorvognregisteret» til «Kjøretøyregisteret» i tråd med ny betegnelse etter innføring av nytt system i Statens vegvesen.

I forbindelse med den språklige endringen fra «motorvognregisteret» til «Kjøretøyregisteret» i forskrift om trafikktrygd § 7 foreslår vi samtidig å endre dette i forskrift om trafikktrygd § 1 d tredje og femte ledd:

Forskrift om trafikktrygd § 1 d tredje ledd:

«Opplysningene oppbevares i sju år etter at motorvognen er slettet fra motorvognregisteret eller etter trygdeavtalens opphør.»

Foreslås endret til:

«Opplysningene oppbevares i sju år etter at motorvognen er slettet fra Kjøretøyregisteret eller etter trygdeavtalens opphør.»

Forskrift om trafikktrygd § 1 d femte ledd:

«Informasjonscenteret opplyser skadelidte om eierens, den sedvanlige førers eller den registrerte innehavers navn og adresse, dersom skadelidte har en berettiget interesse i å få disse opplysninger. Informasjonscenteret kan henvende seg til trygdelaget eller motorvognregisteret for å få disse opplysningene.»

Foreslås endret til:

«Informasjonscenteret opplyser skadelidte om eierens, den sedvanlige førers eller den registrerte innehavers navn og adresse, dersom skadelidte har en berettiget interesse i å få disse opplysninger. Informasjonscenteret kan henvende seg til trygdelaget eller Kjøretøyregisteret for å få disse opplysningene.»

Forskrift om gebyr for uforsikret motorvogn § 4 første ledd:

«Den som etter bilansvarslova § 15 er ansvarlig for å forsikre motorvogn, skal betale gebyr for hvert påbegynte døgn forsikringsplikten etter bilansvarslova ikke er oppfylt. Når det er innvilget administrativ avregistrering av en motorvogn etter forskrift 25. januar 1990 nr. 92 om bruk av kjøretøy § 2–32 annet ledd, skal gebyr betales frem til dato for søknad om avregistrering ble registrert mottatt hos Statens vegvesen.»

Foreslås endret til:

«Den som etter bilansvarslova § 15 er ansvarlig for å forsikre motorvogn, skal betale gebyr for hvert påbegynte døgn forsikringsplikten etter bilansvarslova ikke er oppfylt. Når det er innvilget avregistrering av en motorvogn etter forskrift 25. januar 1990 nr. 92 om bruk av kjøretøy § 2–32 annet ledd, skal gebyr betales frem til dato for søknad om avregistrering ble registrert mottatt hos Statens vegvesen.»

I tråd med endringen i forskrift om trafikktrygd og i forbindelse med oppdatering av Statens vegvesens system for registrering av kjøretøy, foreslår vi også i forskrift om gebyr for uforsikret motorvogn å oppdatere begrepsbruken fra «motorvognregisteret» til

«Kjøretøyregisteret» i § 4 fjerde ledd. Vi foreslår også å endre «salgsmelding» til «melding om eierskifte» for å få samsvar med begrepet i bruksforskriften:

Forskrift om gebyr for uforsikret motorvogn § 4 fjerde ledd:

«Trafikkforsikringsforeningen sender kravet til den som er registrert som eier av uforsikret motorvogn, eller den som i henhold til salgsmelding er ny eier av motorvognen i henhold til informasjon i motorvognregisteret. Hvis det er flere eiere, skal kravet rettes til hovedeier.»

Foreslås endret til:

«Trafikkforsikringsforeningen sender kravet til den som er registrert som eier av uforsikret motorvogn, eller den som i henhold til melding om eierskifte er ny eier av motorvognen i henhold til informasjon i Kjøretøyregisteret. Hvis det er flere eiere, skal kravet rettes til hovedeier.»

6. Håndheving, kontroll og sanksjoner

I alle tider har det vært lett å observere at et kjøretøy er avregistrert fordi kjennemerkene ikke har vært påmontert kjøretøyet. Ved innføring av en ordning der kjennemerkene forblir påmontert kjøretøyet også når det er avregistrert, er det en forutsetning for å hindre at det legges til rette for økt misbruk at det er enkelt å kontrollere at kjøretøy som befinner seg på vei har en gyldig registreringsstatus, og at det er tydelige sanksjoner ved overtredelse av regelverket. Kontrollmyndighetene har gode verktøy for å plukke opp bruk av kjøretøy som ikke er i henhold til regelverket, som er innarbeidet over mange år.

Når Statens vegvesen nå foreslår en ny ordning har vi derfor lagt oss på en linje der sanksjonen tydeliggjør at overtredelsen ved bruk av avregistrert kjøretøy er alvorlig. Når et kjøretøy avregistreres i Kjøretøyregisteret vil forsikringen automatisk avsluttes, noe som er en stor del av vurderingen av gebyrnivået å hindre at flere avregistrerte kjøretøy vil brukes på vei ved innføring av den foreslåtte ordningen.

6.1. Håndheving

Håndheving ved bruk av avregistrert kjøretøy med påmontert kjennemerke vil foregå på samme måte som øvrig kontroll med bruk av kjøretøy på vei. Det er politiet, Tolletaten og Statens vegvesen som har myndighet til utføre disse kontrollene, jf. vegtrafikkloven § 10. Statens vegvesen benytter seg av verktøyene VaDIS og ANPR ved gjennomføring av utekontroll.

6.2. Kontroll

6.2.1. VaDIS

VaDIS er Statens vegvesen sitt dataverktøy spesielt utviklet for bruk ved utekontroll og for merkantil behandling av kontrollsaker. Statens vegvesen sine utekontrollører gjør alltid oppslag i VaDIS for å sjekke status på kjøretøyene som de kontrollerer langs vei. Oppslag i systemet vil vise eventuelle varsel på kjøretøyet, om det er avregistrert, om det foreligger bruksforbud, om det er stjålet mv. Dette er data som automatisk hentes fra Kjøretøyregisteret, og som gjelder alle norskregistrerte kjøretøy.

Innføring av foreslått ordning vil ikke påvirke kontrollørene sine oppgaver ved kontroll langs vei i nevneverdig grad. Opplysninger om at kjøretøyet er avregistrert, frivillig eller ikke, vil registreres i Kjøretøyregisteret og dermed også fremgå av VaDIS. På denne måten vil frivillige avregistreringer også fanges opp med varsel, selv om kjennemerkene fortsatt er på kjøretøyet ved kontroll. Dette innebærer at det ikke er behov for endringer i VaDIS ved innføring av foreslått ordning.

6.2.2. Kjøretøy- og kjennemerkegjenkjenning (ANPR)

Statens vegvesen har sammen med Tolletaten et kameraverktøy for å målrette trafikkkontroller, såkalt kjøretøy- og kjennemerkegjenkjenning (ANPR). Statens vegvesen benytter ANPR til utvelgelse av kjøretøy til kontroll langs vei i forbindelse med brudd på vegtrafikkloven, til utvelgelse av kjøretøy til stikkprøve ved kontroll langs veg, til tilsyn av godkjente verksteder som driver med periodisk kontroll av kjøretøy samt for å behandle statistiske data knyttet til trafikkkontroller.

Når kjøretøy ikke har alle forhold i orden, vil Kjøretøyregisteret legge inn en merknad på kjøretøyet for å tydeliggjøre dette. En liste over merknader overføres til ANPR som igjen bruker merknadene i kontrollsammenheng.

Ved kontroller leser altså kameraverktøyet kjøretøyets kjennemerkekombinasjon og kobler informasjonen mot listene med merknader fra Kjøretøyregisteret. Listene Statens vegvesen målretter sine kontroller etter er blant annet:

- Bruksforbud
 - o Kontrollsedler med utestående mangler
 - o Manglende forsikring
 - o Skyldig vektårsavgift
 - o Ikke omregistrert
 - o Ikke kontrollert
- Meldt stjålet
- Stikkprøve Periodisk kjøretøykontroll (EU-kontroll)

I dag er ikke avregistrerte kjøretøy på listen, det er derfor viktig at dette blir oppdatert ved innføring av foreslått ordning da en viktig del av innføringen er nettopp muligheten til å fortsatt kunne føre kontroll med at kjøretøyene som befinner seg på veien ikke er avregistrerte.

Dette er en ren systemendring som ikke krever regelverksendring for å gjennomføre.

6.3. Sanksjoner

6.3.1. Rettstilstanden i dag

Dersom avregistrerte kjøretøy påtreffes langs vei, har Statens vegvesen per i dag mulighet til å anmelde føreren. Anmeldelse skjer med hjemmel i vegtrafikkloven § 31 første ledd. Politiet følger videre opp anmeldelsene med et eventuelt forelegg ovenfor fører. Statens vegvesen har ikke myndighet til å gi forelegg.

Dersom Statens vegvesen stopper et avregistrert kjøretøy som ikke har forsikring har vi også mulighet til å inndra kjennemerkene, jf. vegtrafikkloven § 36 (3) tredje punktum.

6.3.2. Administrativ sanksjon eller straff

Ved innføring av sanksjon må det vurderes om det er mest hensiktsmessig å innføre en administrativ sanksjon eller straffesanksjon.

Statens vegvesen har i forskrift 26. mars 2021 nr. 963 om gebyr for visse overtredelser av vegtrafikklovgivningen (heretter referert til som gebyrforskriften) vedtatt en regelverksendring om innføring av overtredelsesgebyr på utvalgte kjøre- og hviletidsbestemmelser, og visse andre overtredelser av vegtrafikklovgivningen. I høringsnotatet (av 30.04.2020⁵) er det redegjort for behovet for innføring av overtredelsesgebyr i stedet for straff på visse områder, og det er også redegjort for at det allerede finnes tilstrekkelig lovhjemmel til en slik endring.

Som det fremgår av nevnte høringsnotat er administrative sanksjoner straffelignende reaksjoner som kan ilegges av forvaltningen etter hjemmel i særlovgivningen. Etter vegtrafikkloven kan administrative sanksjoner, som overtredelsesgebyr, ilegges av Statens vegvesen og politiet.

I NOU 2003: 15 Fra bot til bedring punkt 10.4 angis det tre hensyn som er viktige ved en vurdering av om administrative sanksjoner er egnet:

- «– det må være påvist et sanksjonsbehov,*
- bruk av administrative sanksjoner må være hensiktsmessig og forholdsmessig, og*
- det bør fra før finnes et forvaltningsorgan som håndheving og sanksjonskompetanse kan legges til»*

Per i dag er eneste mulighet for Statens vegvesen til å gi reaksjon å anmelde forholdet. Vi anser at en innføring av foreslått ordning forutsetter en mulighet for Statens vegvesen til å kunne ilegge reaksjon ved misbruk. Overtredelsen, i form av å ha kjørt et avregistrert kjøretøy, vil være lett konstaterbart i en kontrollsituasjon. Selv om det med det blotte øye vil

⁵ Vedlegg 5 – Høringsnotat gebyrendringer

være vanskeligere å oppdage registreringsstatusen på et kjøretøy når kjennemerkene beholdes på, vil det lett kunne avdekkes ved bruk av teknologi i form av ANPR. Det vil derfor være mer effektivt og hensiktsmessig å ha muligheten til å kunne ilegge et overtredelsesgebyr på stedet. Kontrollørene er godt opplært i å avdekke lignende overtredelser i en kontrollsituasjon, og det vurderes dermed at det allerede er på plass en god håndheving- og sanksjonskompetanse. I tillegg vil gebyret være en fastsatt, standardisert sum, slik at det ikke vil være behov for å foreta en skjønnsmessig vurdering. I likhet med vurderingene foretatt i gebyrprosjektet vil innføringen av gebyr på dette området «ikke gi et uheldig signal om at denne typen overtredelser sees på som mindre alvorlige. At overtredelsesgebyret ilegges umiddelbart på stedet vil tvert imot gi en økt preventiv effekt».

Vi anser dermed at gebyr, istedenfor anmeldelse, vil være en hensiktsmessig og forholdsmessig sanksjon, for de som tar i bruk et avregistrert kjøretøy. På bakgrunn av dette er forslaget at gebyrforskriften oppdateres til å også gjelde bruk av avregistrert kjøretøy uavhengig av om kjennemerkene er av- eller påmontert, se forslag til forskriftstekst i punkt 6.3.3.2.

6.3.3. Overtredelsesgebyr

Ved å gjøre endringer i gebyrforskriften vil innføring av det nye gebyret som skal ilegges når avregistrert kjøretøy oppdages i bruk på veifølge et innarbeidet system med bl.a. bestemmelser om forhøyelse av gebyret, inndrivning, egne saksbehandlingsregler og klagebehandling, mv., se gebyrforskriften §§ 1–7.

6.3.3.1. Overtredelsesgebyrsats

Når det gjelder størrelsen på overtredelsesgebyret, er det etter Statens vegvesens vurdering en viktig målsetning at gebyret virker preventivt, slik at flest mulig av trafikantene som omfattes av kravet innretter seg etter det. Gebyrnivået må likevel ikke være uforholdsmessig og gå ut over hva som oppfattes som rimelig ut fra hvilken rettsnorm som faktisk er overtrådt. En viktig del av avveiningen er som tidligere nevnt at forsikringen automatisk avsluttes når et kjøretøy blir avregistrert i Kjøretøyregisteret. Dette medfører at de fleste avregistrerte kjøretøy også vil være uforsikret, og det er viktig å forhindre økt bruk av avregistrerte kjøretøy ved innføring av foreslått ordning.

I forskrift om forelegg i vegtrafikksaker er overtredelsesgebyret, per i dag, for å kjøre et kjøretøy uten kjennemerke, på kr 2 600. Dette overtredelsesgebyret er vedtatt forhøyet til kr 3 000 i gebyrforskriften.

Når et kjøretøy kjører uten påsatt kjennemerke, er dette lett å oppdage i trafikkbildet. Det å kjøre et avregistrert kjøretøy med kjennemerke på vil imidlertid ikke være like godt synlig, og man er avhengig av å gjøre nærmere undersøkelser og ta i bruk diverse utstyr for å kunne oppdage det. Dette tilsier at overtredelsesgebyrsatsen for kjøring med avregistrert kjøretøy

med kjennemerke alltid på, bør ligge på et noe høyere nivå enn bruk av avregistrert kjøretøy uten påmontert kjennemerke.

Ved å avregistrere kjøretøyet sparer kjøretøyets eier utgifter til forsikring og trafikkforsikringsavgift. Trafikkforsikringsavgiften i seg selv utgjør kr 2909 per år⁶ for bil under 7500 kg og kr 2022 per år for motorsykkel, i tillegg kommer altså kostnad for forsikring. For enkelte kjøretøyeiere kan dette være en betydelig sum, og Statens vegvesen anser derfor at overtredelsesgebyret burde være såpass høyt at det ikke lønner seg å ta risikoen ved å kjøre et avregistrert kjøretøy for å spare utgifter. Til sammenligning oppgav Finland som tidligere nevnt at de ikke kunne vise til en økning i bruk av avregistrerte kjøretøy etter innføring av en tilsvarende ordning som foreslått her. Vi legger til grunn at noe av grunnen kan være at de har lagt seg på et høyt overtredelsesgebyrnivå. Deres gebyrnivå for denne typen overtredelser ligger på 1000 euro. Vi anser at et så høyt gebyrnivå ikke er forholdsmessig i forhold til andre overtredelsesgebyrnivåer i Norge som per nå ligger mellom kr 500 og kr 5 000. Gebyret bør allikevel være i det øvre sjiktet.

Vi foreslår derfor et gebyrnivå på kr 5 000 for å kjøre med et avregistrert kjøretøy med kjennemerke på. Dette er et nivå som ligger nesten dobbelt så høyt som dagens gebyr for å bruke et kjøretøy uten kjennemerker, det er høyt nok til at det ikke umiddelbart lønner seg å velge å holde et kjøretøy avregistrert og uforsikret og det tydeliggjør at det er en alvorlig overtredelse av regelverket.

Ved innføringen av den nye gebyrforskriften er det vurdert og foreslått at det for visse overtredelser innføres et solidarisk ansvar mellom fører og eier, med hjemmel i vegtrafikkloven § 23. Overtredelsene som blir ilagt solidarisk ansvar er overtredelser som Statens vegvesen er av den oppfatning at både eier og fører er ansvarlige for, og som derfor begge bør holdes økonomisk ansvarlige for.

Fører av et kjøretøy vil ved innføring av foreslått ordning ikke ha like lett tilgjengelig tilgang til å oppdage at et kjøretøy er avregistrert som i dag. På den annen side er det bruken av et uforsikret kjøretøy som i dag er straffbar jf. bilansvarslova § 20. Det er derfor naturlig at gebyr for bruk av avregistrert kjøretøy med påmontert kjennemerke følger systemet ved illeggelse av gebyr for øvrig og blir en del av innføringen av solidaransvar mellom eier og fører ved overtredelse.

6.3.3.2. Forskriftsendringer i forskrift om gebyr for visse overtredelser av vegtrafikklovgivningen

Det foreslås at det legges til et ledd, j), i § 10 om visse andre bruksbestemmelser:

«j) med avregistrert kjøretøy 5 000 kr»

Det foreslås at § 10 andre ledd om visse andre bruksbestemmelser endres til følgende:

⁶ <https://www.skatteetaten.no/bedrift-og-organisasjon/avgifter/saravgifter/om/trafikkforsikringer/>

«Dersom føreren av kjøretøyet er en annen enn den som var registrert som eier ved overtredelsen, er de solidarisk ansvarlige for bokstav h) og j). Likestilt med eier er den som disponerer kjøretøyet ved leie- eller leasingavtale.»

7. Andre regelverksendringer som bør gjennomføres etter innføring av beskrevet ordning

Statens vegvesen har i sitt arbeid med ordningen Frivillig avregistrering uten innlevering av kjennemerket avdekket at det bør foretas enkelte andre justeringer i ordlyd i regelverk der avregistrering av kjøretøy knyttes opp mot innlevering av kjennemerker. Det er kun snakk om språklige justering som ikke medfører materielle endringer.

7.1. Vegtrafikkloven § 17

I vegtrafikkloven § 17 første ledd tredje punktum står det:

«Registreringspliktig kjøretøy uten lovlige kjennemerker skal ikke være parkert utover 14 dager på offentlig veg eller privat veg skiltet med offentlig trafikkskilt.»

Teksten bør endres slik at også avregistrerte kjøretøy med påmonterte kjennemerker omfattes. Det er avklart med Samferdselsdepartementet at lovendringen vil inkluderes i en egen høring om endringer i Vegtrafikkloven som er under arbeid i Samferdselsdepartementet. Det antas per i dag at lovendringen vil kunne være på plass før ordningen Frivillig avregistrering uten innlevering av kjennemerker innføres.

Hvis det skulle vise seg at arbeidet med lovendringer blir forsinket, vil følgene være at det i en periode vil være anledning til å parkere avregistrerte kjøretøy med påmonterte kjennemerker på offentlig eller privat vei skiltet med offentlig trafikkskilt i en lenger periode enn 14 dager.

Statens vegvesen er av den oppfatning at dette ikke er av betydning for innføring av foreslått ordning.

7.2. Bilansvarslova § 19

Videre ser vi at bilansvarslova har en bestemmelse der det omtales at kjennemerkene kan innleveres ved opphør av forsikring.

I bilansvarslova § 19 andre ledd fremgår:

«Trygdaren skal i betalingsvarsel eller oppseiing til trygdetingaren gjera han kjend med kva fylgje det kan få etter første leden i paragrafen her eller etter § 20 første leden bokstav a og b om han ikkje betalar eller leverar inn kjennemerke og vognkort av eige tiltak.»

Statens vegvesen forstår bestemmelsen på den måten at det pålegger forsikringssselskapet å gi kjøretøyeier informasjon om hvilke alternativer som foreligger for å unngå videre konsekvenser av å ha et uforsikret kjøretøy, der avregistrering av kjøretøyet er et alternativ.

Her er avregistrering av kjøretøy knyttet til avmontering og innlevering av kjennemerker. Bestemmelsen gir ikke i seg selv noen plikt til å innlevere kjennemerke ved avregistrering av kjøretøy, og foreslått ordning er ikke avhengig av at det blir foretatt en endring her. Statens vegvesen oppfordrer allikevel Justis- og beredskapsdepartementet til å foreta en språklig endring i bestemmelsen for å harmonisere regelverket.

Statens vegvesen har følgende forslag til endring:

«Trygdaren skal i betalingsvarsel eller oppseiing til trygdetingaren gjera han kjend med kva fylgje det kan få etter første leden i paragrafen her eller etter § 20 første leden bokstav a og b om han ikkje betalar eller avregistrerer motorvogna av eige tiltak.»

8. Økonomiske og administrative konsekvenser

Som tidligere nevnt er innføring av ordningen Frivillig avregistrering uten innlevering av kjennemerke en viktig del i regjeringens digitaliseringsstrategi for offentlig sektor. I dag innleveres kjennemerker i hovedsak ved en trafikkstasjon for avregistrering, og kjøretøyeier kan påregistrere kjøretøyet ved oppmøte.

Innføring av foreslått ordning vil medføre både utgifter og besparelser for ulike grupper. Statens vegvesen har foretatt en samfunnsøkonomisk analyse i samarbeid med Metier OEC, se vedlegg 4. Nedenfor kommer en sammenfatning av resultatene fra analysen. I tillegg vil vi belyse enkelte administrative konsekvenser som ikke er berørt av analysen.

De samfunnsøkonomiske konsekvensene er vanskelig å si med sikkerhet hvordan vil bli.

Samlet sett vurderer departementet at de samlede gevinstene ved endringsforslagene vil veie opp for eventuelle negative konsekvenser.

8.1. Statens vegvesen

For å få på plass ordningen må Statens vegvesen utvikle og tilpasse systemene våre. Vi må opprette en selvbetjeningsløsning som tillater kjøretøyeiere å av- og påregistrere kjøretøy i tillegg til at vi må oppdatere Kjøretøyregisteret i hht. ordningen. Det er estimert utviklings- og forvaltningskostnad for begge deler.

Videre vil Statens vegvesens besparelse knytte seg til spart tid til saksbehandling og administrering av kjennemerker i forbindelse med midlertidig avregistrering av kjøretøy, i tillegg til besparelsene knyttet til at det ikke lenger er behov for like store arealer til oppbevaring av kjennemerker.

8.2. Trafikksforsikringsforeningen og forsikringsselskaper

Det er også for Trafikksforsikringsforeningen (TFF) og forsikringsselskapene behov for enkelte endringer i sine systemer. Det er ikke foreslått nye registreringsstatuser i forbindelse med ordningen, men det vil allikevel være behov for enkelte endringer. TFF har levert estimert investerings- og forvaltningskostnad på vegne av forsikringsselskapene i forbindelse med arbeidet knyttet til foreslått ordning.

8.3. Kjøretøyforhandlere

For kjøretøyforhandlere som bruker AKR bransjeløsning blir kjøretøy automatisk avregistrert når det legges inn et eierskifte til forhandler. Forhandler må da demontere kjennemerkene og oppbevare disse innlåst. Heller ikke kjøretøyforhandlere vil måtte demontere kjennemerkene ved innføring av foreslått ordning, og de vil derfor spare tid knyttet til dette arbeidet.

Det er imidlertid viktig å merke seg at kjøretøyforhandlere ofte tar i bruk de avregistrerte kjøretøyene, og da må de montere prøvekjennemerker. Etter innføring av foreslått ordning vil derfor kjøretøyforhandlere fremdeles måtte demontere kjennemerker for å montere prøvekjennemerker i disse tilfellene. Estimater blir derfor ikke realisert på nåværende tidspunkt.

8.4. Private

I dag må kjøretøyeier eller noen som handler på vegne av kjøretøyeier møte opp ved en trafikkstasjon for å levere og hente ut kjennemerker ved av- og påregistrering av kjøretøy. Dette innebærer to turer til en trafikkstasjon hvis kjøretøyet skal frivillig midlertidig avregistreres for en periode. Det er lagt til grunn at per tur til en trafikkstasjon, inkludert reise- og oppmøtetid utgjør 70 minutter på landsbasis.

8.5. Samfunnet

Hvis ordningen medfører flere midlertidige avregistreringer, vil det innebære tap av inntekter gjennom Trafikkforsikringsavgiften som i dag kun betales når kjøretøy er påregistrert, dette er imidlertid ikke en realøkonomisk kostnad, se mer om dette i den samfunnsøkonomiske analysen i vedlegg 4.

8.6. Vegdirektoratet

Som klageinstans for Statens vegvesen, samt som førsteinstans for saker som behandles etter bruksforskriften § 6-2, vil også innføring av foreslått ordning medføre redusert saksbehandling hos Vegdirektoratet. Statens vegvesen antar at klagesaker knyttet til dato for avregistrering av kjøretøy og saker om tilbakedatering av avregistreringsdato etter § 6-2 vil minke. Sett hen til liten saksmengde i forhold til det store antallet avregistreringer som gjennomføres per år, er tallet så lite at det ikke er tatt med i den samfunnsøkonomiske beregningen.

8.7. Rutiner

Det vil også være krav om endrede rutiner hos Statens vegvesen ved innføring av ordningen. Statens vegvesen er som er fremadrettet etat opptatt av kontinuerlig utvikling og fremdrift, og arbeider derfor stadig med endring og forbedring av rutiner.

Den største endringen med foreslått ordning er at kjennemerker ikke skal innleveres ved avregistrering av kjøretøy. Dette innebærer at etter hvert som kjennemerker utleveres igjen for påregistrering eller makuleres etter oppbevaringsfristen på 6 måneder, vil kjennemerkelagret naturlig forsvinne. Rutinen ved tvungen avregistrering må endres fra oppbevaring til makulering av innkomne kjennemerker, dette vil ikke utgjøre en spesielt stor endring for saksbehandlerne.

Det er viktig at publikum informeres ved en endring som foreslått her. Det er en oppfatning i samfunnet om at påmonterte kjennemerker viser at kjøretøyet er påregistrert. Det blir derfor et viktig arbeid med å få ut informasjon i forbindelse med endringen. Det må legges tydelige planer for dette når regelverksarbeidet er gjennomgått og systemendringene påstartet.

9. Forslag til endringsforskrift

Forslag til endringsforskrift følger som vedlegg 2 til denne høringen.

Statens vegvesen
Postboks 1010 Nordre Ål
2605 LILLEHAMMER

Tlf: (+47) 22 07 30 00
firmapost@vegvesen.no

www.vegvesen.no

Tryggere, grønnere og enklere reisehverdag